

Pääkirjoitus

Maailman myllerrysten varjossa osa ikäihmisistä elää ahdingossa. Sota jatkuu Ukrainassa, minkä johdosta energian ja elintarvikkeiden hinnat nousevat ennennäkemättömästi. Pienituloiset eläkeläiset ovat vaikeuksissa niin täällä kuin maailmallakin. Suomessa tilanne on hieman parempi kuin monissa muissa maissa, vaikka täälläkin pienituloiset ikäihmiset ovat hankalassa asemassa. Esimerkiksi Baltian maissa hinnat ovat nousseet yli kaksikymmentä prosenttia ja suurimmissa vaikeuksissa ovat pienituloiset eläkeläiset. Isossa-Britanniassa arvioidaan, että jopa kaksi miljoona taloutta, joista suurin osa on ikäihmisiä, ei pysty kattamaan peruselämisen kustannuksia tämän ja seuraavan vuoden aikana. Kotimaassa kipuiltaan myös hoitajakriisin kanssa. Vanhusten hoidossa on huutava pula hoitajista, ja hallituksen asettama hoitajamitoitus uhkaa vesittyä työvoimapulan takia. Hoitajapulan taustalla on paljon hoitajien palkkoihin, työolosuhteisiin ja johtamiseen liittyviä ongelmia, jotka osaltaan vaikuttavat siihen, ettei ala näyttäydy houkuttelevana. Takaisin Isoon-Britanniaan; maailman pitkäaikaisin monarkki kuningatar Elisabet kuoli rauhallisesti kotonaan. Erään aikakauden loppu.

Gerontologia-lehti on jo totuttuun tapaan tuhti lukupaketti. Se sisältää neljä tutkimusartikkelia, jotka käsittelevät monitieteisesti digitaalista toiminnanohjausjärjestelmää vanhushoitotyössä, ystävyyteen perustuvaa vertaisauttamista, kotona asuvien yksinäisyyttä koronapandemian aikana sekä iäkkäiden asukkaiden kokemuksia naapuruston voimavarana toimimisesta. Lisäksi lehdessä on kirjoituksia kes-

kusteluja-, ajankohtaista-, väitökset- sekä kielten päällä -palstoilla.

Tiina Koivisto ja kumppanit selvittivät tutkimuksessaan hoitajien, johtajien ja teknologian kehittäjän käsityksiä digitaalisen toiminnanohjausjärjestelmän käytöstä tehostetun palveluasumisen yksikössä. Tutkimuksessa selvisi, että hoitajat kokivat järjestelmän helpottavan oman työn organisointia mutta rajoittavan ammattilaisen autonomiaa ja joustavuutta asiakas kohtaamisissa. Teknologian kehittäjän ja johtajien näkökulmista järjestelmä tukee palveluiden kokonaisvaltaista sujuvuutta, jota kuitenkin rajoittaa tietojärjestelmien puutteellinen integraatio. Nämä eri toimijoiden kokemat hyödyt ja haitat voivat luoda jännitteitä ammattilaisten työn arkeen.

Heleena Laitinen kuvaa artikkelissaan aikuisten ystävyyssuhteisiin pohjautuvaa epävirallista vertaisauttamista. Tutkimuksessa selviää, että ystävyyssuhteisiin tuli mukaan vertaisauttamista, kun ystäväistä toisen voimavarat heikkenivät. Ystävien toteuttama vertaisauttaminen osoittautui tärkeäksi voimavaraksi, jolla oli merkitystä virallisten järjestelmien rinnalla.

Hanna Uotila ja Outi Jolanki kertovat kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessaan kotona asuvien 60 vuotta täyttäneiden ihmisten yksinäisyydestä koronaepidemian aikana. Katsauksen mukaan pandemia-aika lisäsi ihmisten yksinäisyyttä ja kavensi sosiaalista verkostoa. Yhteydenpito etäyhteyksin lisääntyi, mutta teknologian käytössä oli suuria eroja. Vain osa ihmisistä oli kyennyt korvaamaan menetettyjä tapaamis- ja kommunikaatiomahdollisuuksia teknologian avulla. Lisäksi huoli ja pelot lisä-

sivät yksinäisyyden kokemuksia. Yllättävänä voi pitää tulosta, että pandemia-ajalla oli ollut myös myönteisiä seurauksia, kuten uusien sosiaalisten kontaktien syntyminen naapuruston asukkaisiin ja etäyhteyksien avulla kauempana asuviinkin. Myös kiitollisuuden tunne olemassa olevista iloa tuottavista asioista lisääntyi.

Hanna Varjakoski ja kumppanit selvittivät ikääntyvien omia näkemyksiä ja kokemuksia siitä, miten he toimivat oman naapurustonsa hyväksi. Iäkkäiden asukkaiden toiminta rakentui etenkin naapureiden auttamiseen ja tukemiseen, läsnäoloon ja näkymiseen sekä asukasaktiivitoimintaan.

Keskusteluja-palstalla Terhi Myller ja Jonna Puustinen tarkastelevat ikäystävällisyyttä Kareliammattikorkeakoulun ja harvaan asuttujen alueiden näkökulmasta. Minna Zechner ja kumppanit kirjoittavat ikääntyvän yhteiskunnan taloudellisesta ja sosiaalisesta kestävydestä. Kirjoittajat esittelevät kolmea kestävyden ulottuvuutta. Lisäksi he pohtivat, miten väestön ikääntymiseen on pyritty vastaamaan ja valmistautumaan viime vuosikymmeninä Suomessa ja muissakin kehittyneissä hyvinvointivaltioissa. He kertovat myös SustAgeable-hankkeesta, jonka tavoitteena on löytää ratkaisuja väestön hyvinvoinnin turvaamiseksi väestön ikääntyessä.

Väitökset-palstalla Elina Kuosmanen kertoo tutkimuksestaan, jonka tavoitteena oli luoda uusia sovelluksia Parkinsonin taudin itsehoidon tukemiseen sekä tutkia näitä sovelluksia ylläpidon, seurannan ja hallinnan käsitteiden näkökulmasta. Tulokset osoittivat, että Parkinsonia sairastavat ovat motivoituneita käyttämään digitaalisia työkaluja, jos niiden avulla kerätyn datan voi jakaa hoitohenkilökunnan kanssa ja data on hyödyllistä hoidon suunnittelussa.

Ajankohtaista-palstalla Kaijus Ervasti ja kumppanit kertovat tutkimushankkeista, jotka keskittyvät haavoittuvien ryhmien oikeuksien toteutumiseen ja oikeudensaantimahdollisuuksiin. Hyvinvointioikeuden keskuksessa toimiva ”Neuroetiikka ja oikeudet” -tutkimusryhmä keskittyy ikääntyvien ja muistisairaiden sekä muiden vammaisten ihmisten oikeudellisen aseman ja oikeusturvan tutkimiseen. Keskuksessa on käynnistynyt kaksi uutta ikääntyvien ja muistisairaiden ihmisten oikeuksiin ja oikeuksien toteutumiseen keskittyvää tutkimushanketta. Toinen niistä keskittyy pandemia-aikaan (WELGO) ja toinen yleisesti muistisairaiden ihmisten oikeudelliseen asemaan (VAPA). Molemmat hankkeet liittyvät oikeudensaantimahdollisuuksien tutkimusperinteeseen.

Kielen päällä -palstalla Kaarina Hippi pohtii, mitä merkitystä voi olla isovanhemman lapsuuden kielellä ja voiko vain yhdellä sanalla olla merkitystä. Hippi kertoo kaksi tarinaa havainnollistamaan asiaa. Vähemmistökielet jiddiś ja karjala ovat Suomessa pitkään puhuttuja kieliä, jotka esiintyvät esimerkkitarinoissa. Toisessa saman palstan kirjoituksessa Pirkko Muikku-Werner kirjoittaa etunimien kiehtovasta kirjosta. Muikku-Werner kertoo, että esikristillisinä aikoina suomalaiset poimivat käyttöönsä luontoa kuvaavia sanoja. Myös muoti on vaikuttanut nimiin. Vanhat nimet palaavat tietyn ajan kuluttua taas muotiin.

Toivotamme Gerontologia-lehdestä lukijoille, kirjoittajille ja vertaisarvioijille hyvää alkanutta syksyä.

Satu Jyväkorpi, päätoimittaja